

7. *Sliperski M.*, Związki bankow komercyjnych z firmami ubezpieczeniowymi, Fundacja WARTA, Warszawa, 2002.

8. *Urbaniak M.*, Bancassurance, Bank nr 4/2001.

9. *Zacharska A.*, Rynek bancassurance w Polsce, Fundacja WARTY i Kredyt Banku, Warsaw, 2008.

10. *Zawisza P.* Presentation «Quo Vadis Bancassurance» in VI Assistance Forum, 10 may 2012, Warsaw.

УДК 368:336.02

С. К. Реверчук,

д-р екон. наук, проф.,

завідувач кафедри банківського і страхового бізнесу,

Львівський національний університет імені Івана Франка

СУТНІСТЬ ТА ЕЛЕМЕНТИ СТРАХОВОЇ СИСТЕМИ: НЕТРАДИЦІЙНИЙ ПІДХІД

Проблеми сутності та елементів страхової системи належать до актуальних, маловивчених як у вітчизняній, так і у зарубіжній фінансово-економічній науці. Більше того, нерідко поняття «страхова система» ототожнюється із поняттям «система страхування», хоча вони за своїм змістом є різними. Часто у наукових публікаціях поняття «страхова система» визначається просто так без жодного пояснення його змісту та сутності. На нашу думку, для з'ясування сутності та елементів страхової системи, доцільно застосувати методологію простого (короткого), розгорнутого і повного визначення [1, с. 77].

В.Г. Баранова пояснює страхову систему як «організаційно та юридично оформлену систему економічних відносин, що мають специфічний замкнений характер, з перерозподілу грошових ресурсів з метою надання страхового захисту за ризиками, які визначені суспільством як такі» [2, с. 54]. Отже, страхова система — це система економічних відносин і таке просте визначення своє коріння має в ортодоксальній (класичній) політекономії. Це один із традиційних підходів. За другим традиційним підходом страхова система — це «сукупність страхових компаній, які функціонують у даному економічному середовищі, в тій чи іншій країні в певний історичний період часу» [3, с. 28]. Це визначення належить до простих визначень, які є ніби калькою традиційного визначення банківської сис-

теми: «банківська система — сукупність банків країни у визначеному часовому інтервалі» [4, с. 111]. Загалом обидва визначення страхової системи є «бідними» [1, с. 14], хоча визначення Т. Яворської є конкретнішим і повнішим.

Однак зводячи страхову систему тільки до сукупності страхових компаній є неправильним, хоча б тому, що, по-перше, сукупність страхових компаній не може ефективно функціонувати без державного регулятора. Ринкова страхова система, як і банківська система, є дворівневою (в Україні першим рівнем є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг); по-друге, не тільки страхові компанії входять до національної страхової системи, як її базовий елемент, а й страхові фонди, філії страховиків-посередників, товариства взаємного страхування.

Коротке визначення страхової системи має акцентувати на глибинній сутності явища, на її ядрі чи основі, тобто, на страхових установах: страхова система — це сукупність суб'єктів страхової діяльності.

Розгорнуте визначення страхової системи наголошує на сутності явища з урахуванням основних ознак або сторін сутності. У такому випадку: страхова система — це сукупність страхових установ, включаючи страховий державний регулятор, страховий ринок, страхову інфраструктуру, які взаємодіють між собою у внутрішньому та зовнішньому страховому інституційному середовищі.

Повне визначення страхової системи фіксує найважливіші аспекти, які виходять за межі її економічної сутності й охоплюють найважливіші ознаки (характеристики) соціальних, політичних, моральних, правових, психологічних, ідеологічних та інших проблем, які тісно пов'язані з економічними. Близьким до цих вимог є визначення Н. В. Ткаченко: «страхова система — певним чином упорядкована єдність страхових компаній та інших суб'єктів економічних взаємовідносин, які об'єднані внутрішніми зв'язками, в межах національного господарства, на певному проміжку часу взаємодіють між собою та з зовнішнім середовищем, а також виконують належні їм функції, опосередковані відносинами економічного, юридичного, соціального та іншого характеру» [5, с. 33].

Отож, страхова система — це цілісне поєднання окремих страхових елементів (суб'єкти страхового підприємництва і діяльності, страхові ринки, страхова інфраструктура, страхове інституційне середовище), які мають за мету захищати від

небезпеки і сприяти зростанню економіки і добробуту населення.

На нашу думку, страхова система охоплює не тільки не зовсім однорідні страхові компанії (наприклад, ризикові страхові компанії і «лайфові» страхові компанії), а й страховий ринок, страхувану інфраструктуру, страхове інституційне середовище, які є дуже різними за своїми конкретними функціями. Однак для них усіх спільним є те, що вони є забезпечуючими елементами страхової системи. При цьому необхідно наголосити, що у страховому секторі первинними (базовими) є страхові компанії (малі, середні і великі). З позиції кількісного підходу у будь-якій ринковій страховій системі переважають малі страхові компанії. Між тим, для страхової системи характерною є стійка та необхідна внутрішня взаємодія, оскільки сукупність страхових компаній без жодного із цих трьох інших елементів не могла б виконувати свої функції, а сама система б розпалася.

Коротке визначення страхової системи як сукупності страхових установ видається більше емпіричним, а не теоретичним і слугує для досягнення таких цілей: проведення страхової аналітики, здійснення статистичних і кількісних досліджень тощо. Розгорнуте і повне визначення страхової системи є потрібними і корисними для розроблення програм, концепцій і стратегій розвитку страхової системи країни з метою найкращого задоволення потреби фізичних і юридичних осіб у страховому захисті від загроз, ризиків і викликів.

Список літератури

1. Мочерний С. В. Методологія економічного дослідження. — Львів: Світ, 2007. — 416 с.
2. Баранова В. Г. Фінансовий механізм функціонування страхової системи / В. Г. Баранова. — Одеса: Видавництво «ВМВ», 2009. — 380 с.
3. Страхова система. Підручник / За ред. С. К. Реверчука. — Львів: Магнолія2006, 2012. — С. 28.
4. Лобозинська С. М. Державне регулювання банківської системи України : монографія / С.М. Лобозинська ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. — 416 с.
5. Ткаченко Н. В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія і практика [текст]: монографія / Н. В. Ткаченко; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. — Черкаси: Черкаський ЦНТЕІ, 2009. — 570 с.